

Tapani Veistola
Rovaniemi 15.4.2010

Suomen luonnonsuojeluliitto

Lintujen ja luonnon suojelu EU:ssa, Suomessa ja Lapissa 2010

- Tilanne luonnon monimuotoisuuden vuotena 2010
- Ilmastonmuutos
- Ekosysteemipalvelut
- Teemavuotena tapahtuu
- Vuoden laji
- Luontohaastekampanja
- Lue lisää
- Pidetään yhteyttä!

Luonnon monimuotoisuuden vuosi 2010

Säilyykö luonnon lumous?

- Luonnon monimuotoisuuden vähenemistä ei saada pysäytettyä tavoitevuoteen 2010 mennessä.
- Luonnon monimuotoisuuden väheneminen on jäänyt mediassa ilmastonmuutoksen alle.

Mitä on tehtävä?

- Luotava uudet tavoitteet ja keinot luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi.
- Kansalaisten tietoisuutta on lisättävä, jotta suojelutoimia voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Luonnon monimuotoisuuden vuosi 2010

Ongelma on korviemme välissä:

- Vain 35 % EU:n kansalaisista tietää, mitä sana ”biodiversiteetti” tarkoittaa.
- Suomalaiset ovat Euroopan kansoista kaikkein vähiten huolissaan luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä.

(Lähde: Eurobarometri 2007)

Elämänhistorian 6. suuri sukupuuttoaalto on meneillään

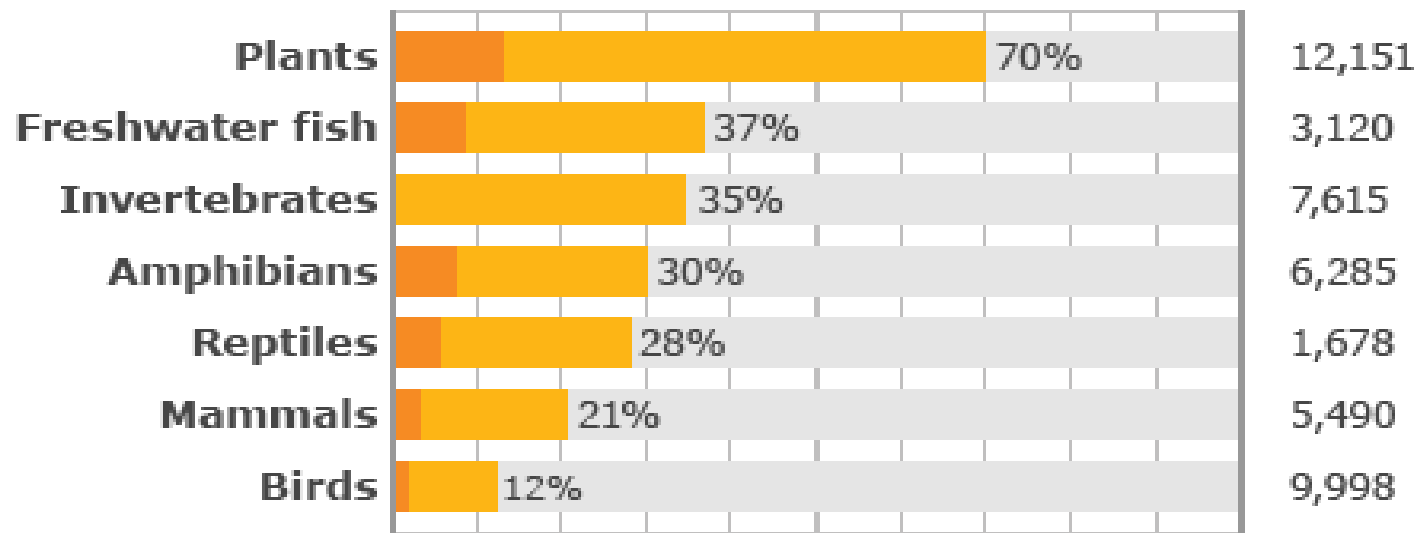
- Luonnon monimuotoisuus vähenee tällä hetkellä nopeasti – sukupuuttoja on 100 - 1000 kertaa enemmän kuin luontainen nopeus olisi.

Species under threat globally

% of species assessed so far that are threatened:

 Critically Endangered where known Endangered or Vulnerable

Number of species assessed

Source: IUCN

- Edellinen vastaava sukupuuttoaalto tapahtui 65 miljoonaa vuotta sitten, kun dinosaurukset kuolivat sukupuuttoon.
- Silloin meteoriittitörmäys hävitti noin 70 % lajistosta ja päätti matelijoiden valtakauden maapallolla.
- *Päättääkö ihminen nyt nisäkkäiden ja lintujen valtakauden?*

Suomen ja Madagaskarin luonnonmetsät vertailussa

	MADAGASKAR	SUOMI
Luonnonmetsää jäljellä	10 %	4%
Metsän häviämismvauhti	1,4 % / vuosi	2 % / vuosi
Tavoite	0 % / vuosi	Puuttuu!

Lähde: Prof. Ilkka Hanski (HY)

Luontomme uhanalaisuus

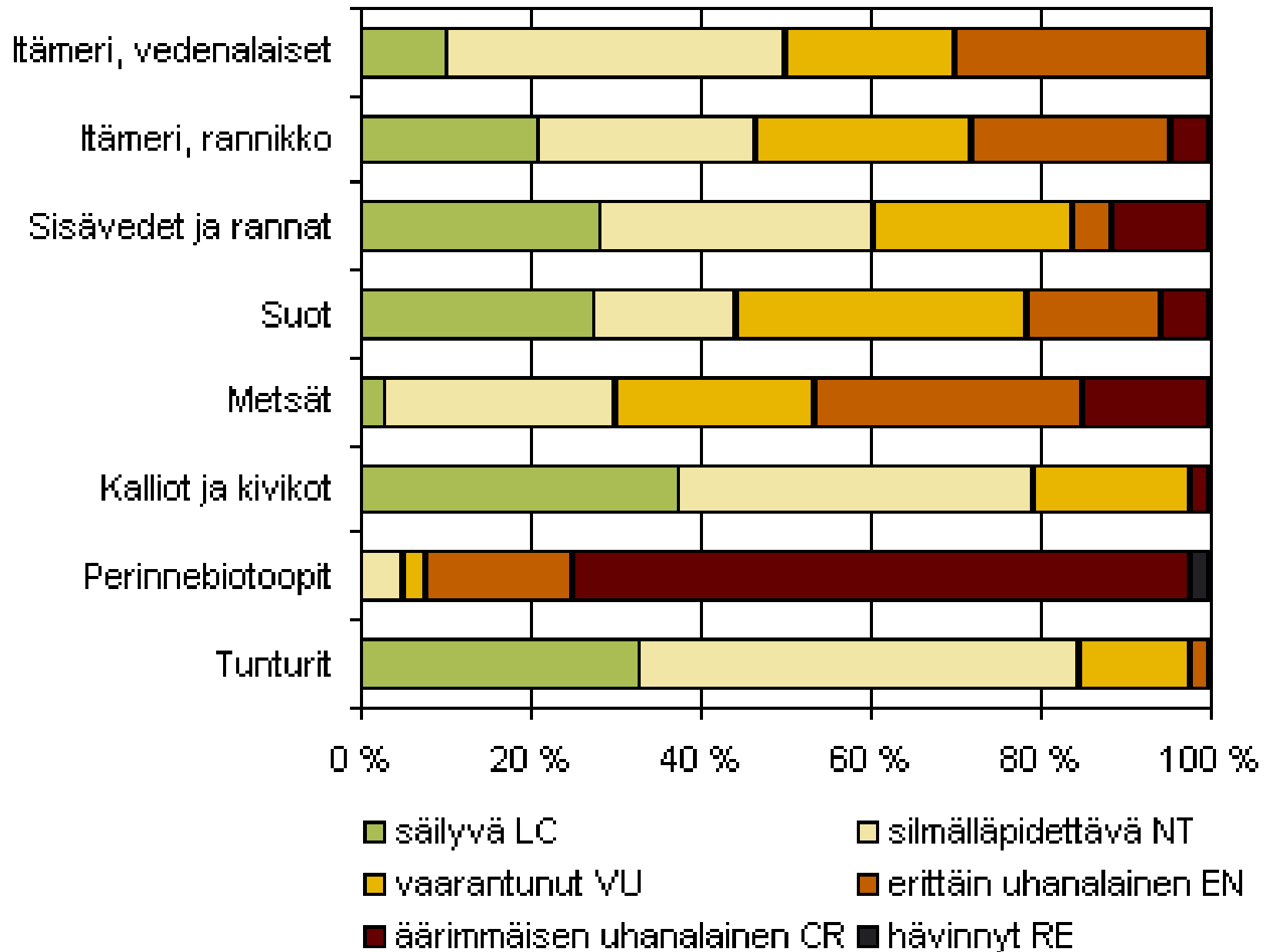
- Suomen 400 luontotyyppistä 51 % on uhanalaisia (2008).
- Suomen kasvi- ja eläinlajeista 1505 on uhanalaisia (joka kymmenes arvioiduista lajeista), linnuista 33.
 - Suomen 43 000 eliölajista vain 35 % eli 15 000 lajia tunnetaan niin hyvin, että niiden uhanalaisuus on pystytty arvioimaan.
 - Eniten uhanalaisia lajeja on metsissä, rannoilla ja perinneympäristöissä.
 - Uusi arviointi julkaistaan syksyllä 2010.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuus

Lähde: Ympäristöhallinto, 2008

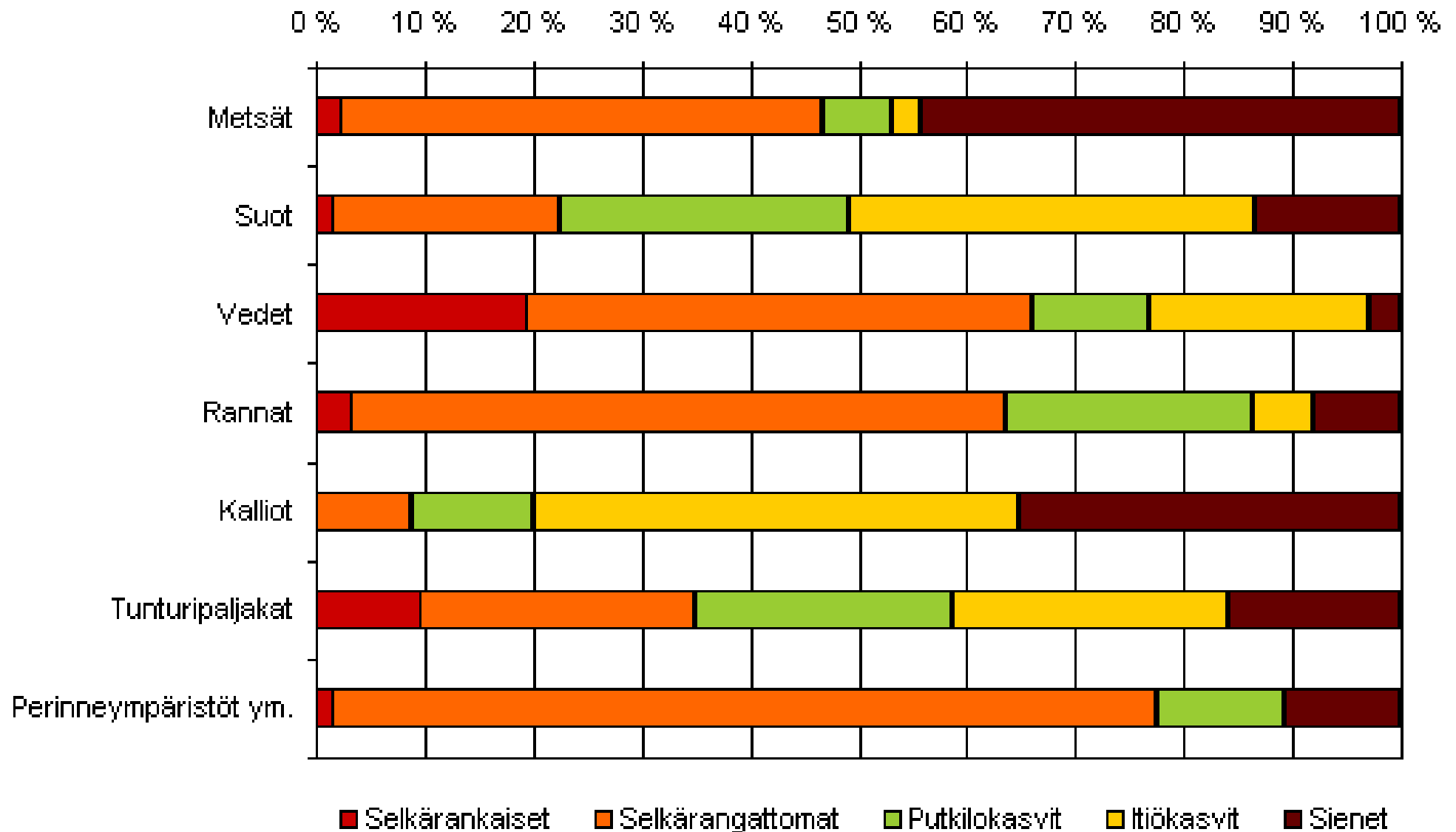
Luontotyyppien jakautuminen uhanalaisuusluokkiin

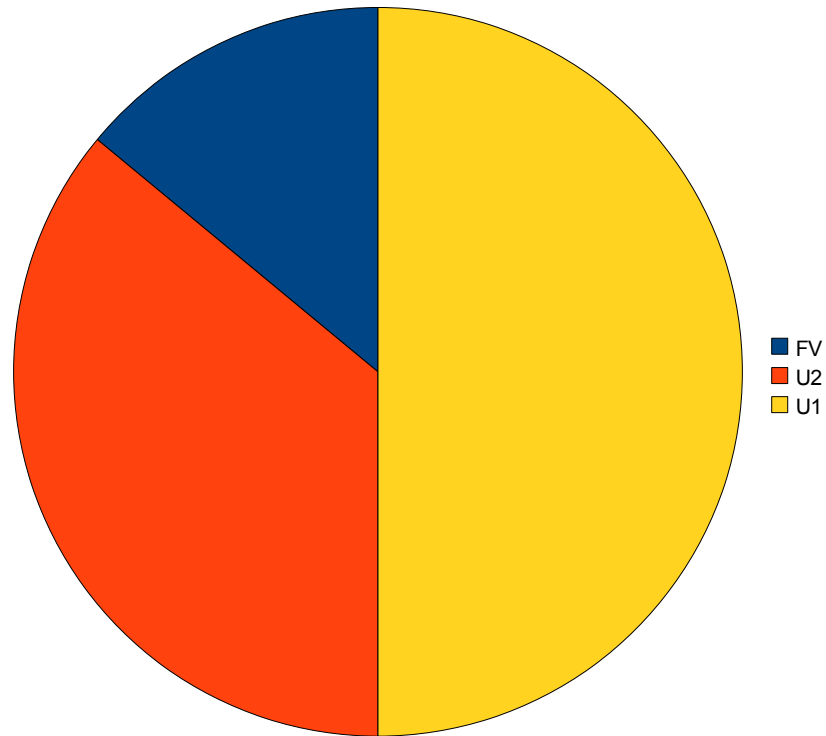
Suomen uhanalaiset lajit

Lähde: Ympäristöhallinto, 2000

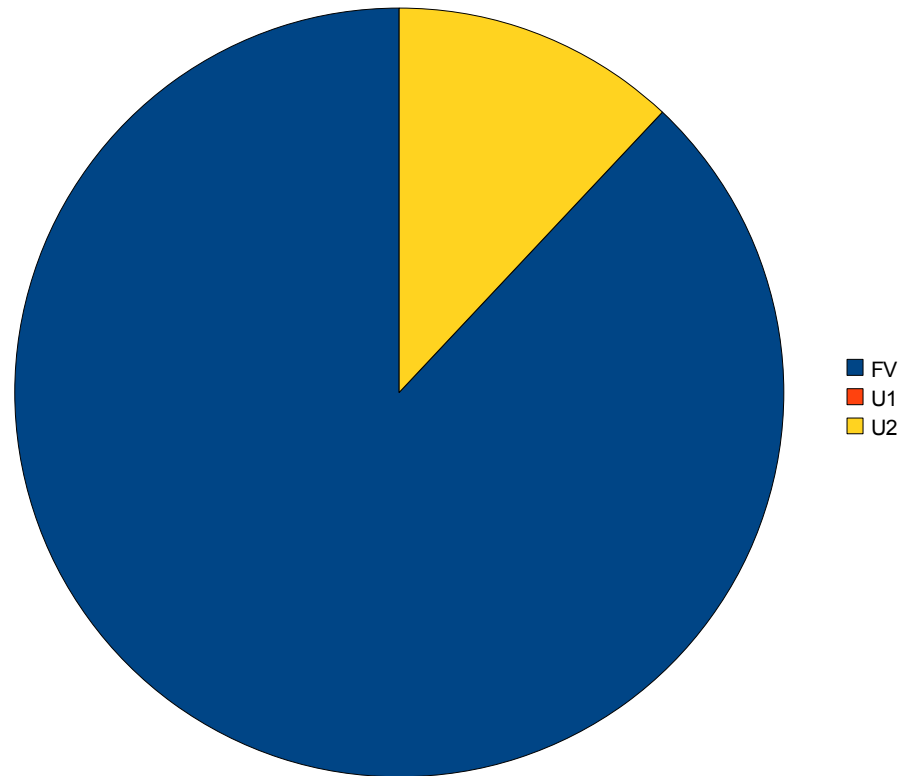
Uhanalaisten lajien jakautuminen ensisijaisiin elinympäristöihin

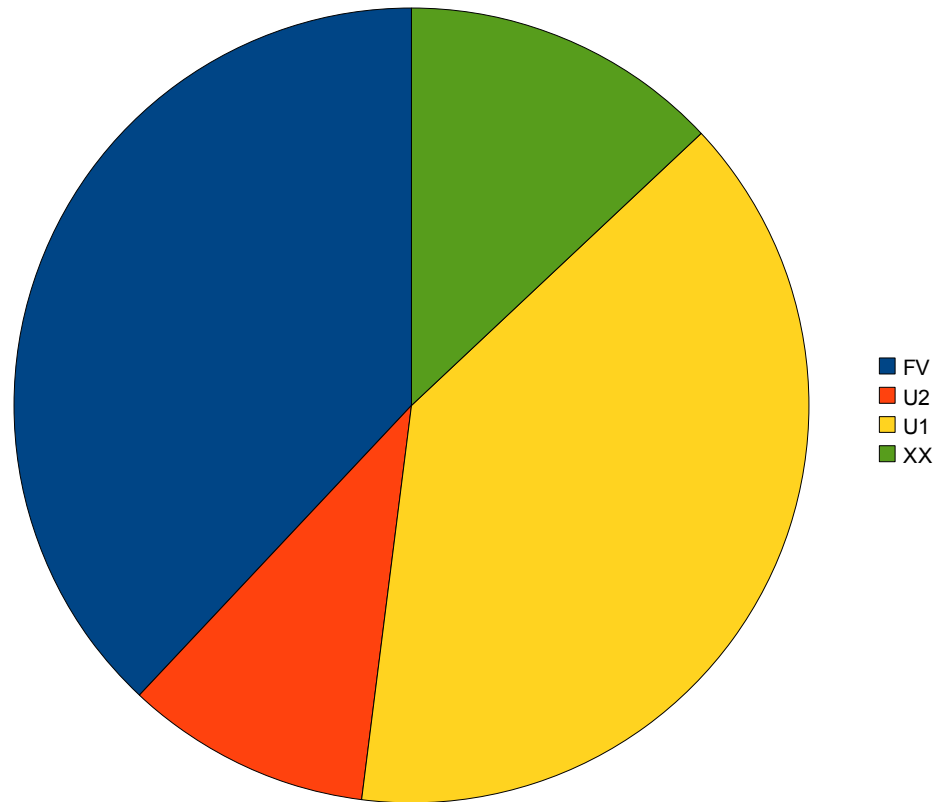
Boreaaliset luontodirektiivin luontotyypit

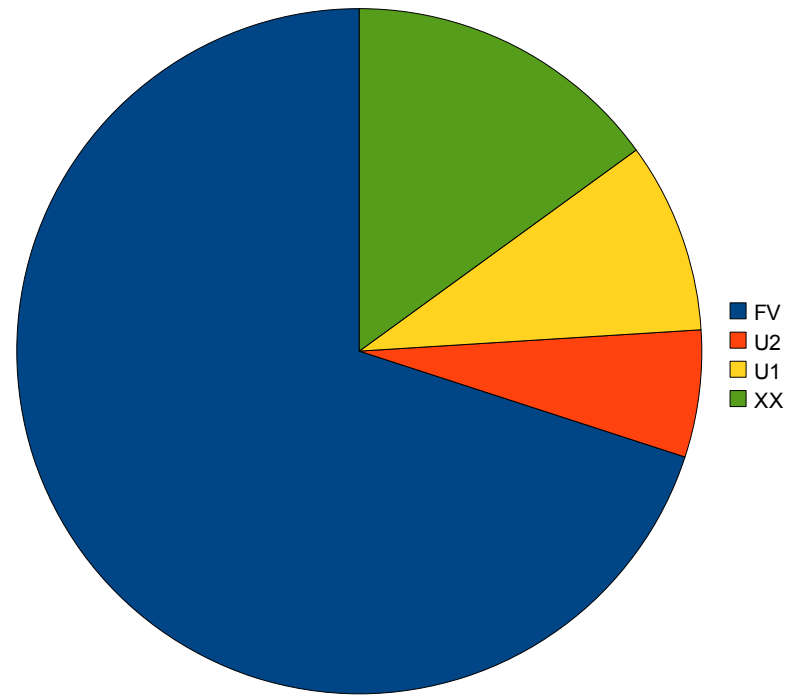
Alpiiniset luontodirektiivin luontotyypit

Boreaaliset luontodirektiivin lajit

Alpiiniset luontodirektiivin lajit

Suurimmat syyt luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen

- Maankäytön muutokset
- Tuotanto ja kulutus
- Ilmastonmuutos
- Tulossa Suomeenkin: haitalliset vieraslajit

Luonnon monimuotoisuus ja ilmastonmuutos

- Luonnon monimuotoisuuden väheneminen on yhtä suuri ekologinen, poliittinen ja taloudellinen uhka kuin ilmastonmuutos.
- Mikäli maailman keskilämpötila nousee 2-3 astetta tällä vuosisadalla, voi 20-30 % lajeista kadota.

Kuvat: Häiveperhonen, saimaannorppa, jääleinikki

Luonnon monimuotoisuus ja ilmastonmuutos

- Ilmastonmuutoksen vaikutuksia Suomen luontoon:
 - Lajien levinneisyysalueet siirtyneet pohjoisemmaksi esim. perhoset / uusia lajeja saapuu etelästä esim. häiveperhonen
 - Lumesta riippuvaiset lajit kärsivät esim. rupilisko, saimaannorppa
 - Tuholaiset, kasvi- ja sienitaudit lisääntyvät
 - Pohjoisen lajistolle sopivat elinympäristöt katoavat tai kutistuvat: esim. palsasuot, naali, jääleinikki, tunturipöllö
 - Vuodenaikaisrytmin muutokset häiritsevät mm. lintujen pesintää ja talvella suojaväriä muuttavia eläimiä
 - Metsävyöhykkeet siirtyvät, kuusimetsät ja niiden lajisto vähenee (varvut, sammalet, jäkälät jne)
 - Lohikalat kärsivät veden lämpenemisestä

Lapin kansainvälinen merkitys luonnonsuojelussa kasvaa

- Suomen erityisvastuu EU:n lajeista ja luontotyypeistä lisääntyy kun ”etelä palaa karrelle”
- boreaaliset lajit muuttavat Lappiin
- alpiinisen luonnon perikato
- maankäyttömuotojen kilpailu kasvaa (etelämpänä maatalous, pohjoisessa kaivokset ja turismi)

Luonnon monimuotoisuus ja ilmastonmuutos

- Samoilla toimilla voidaan sekä hidastaa ilmastonmuutosta että suojella luonnon monimuotoisuutta:
 - Hiiltä varastoivien ekosysteemien suojelu (metsät ja suot)
 - Rakentamaton rantaluonto, suot ja kosteikot ehkäisevät tulvia ja kuivuutta
 - Tarvitaan monimuotoisia maatalouslajikkeita muuttuvaan ilmastoon
 - Yhtenäiset luontoalueet ja ekologiset verkostot auttavat lajeja siirtymään ilmaston muuttuessa
 - Uusiutuvia energiamuotoja käytetään luontovaikutukset huomioiden (aurinko, tuuli, vesi, biomassa)

Ekosysteemipalvelut

- Ekosysteemipalveluilla eli luonnon palveluilla tarkoitetaan kaikkia ihmisen luonnosta saamia aineellisia ja aineettomia hyötyjä.
- Luontoa kannattaa suojella myös taloudellisista syistä (TEEB-raportti).
- Kun luonto yksipuolistuu, heikkenee sen kyky tuottaa luonnon palveluita ja toipua häiriöistä.

Ekosysteemipalvelut

- **Tuotantopalvelut:** Luonnosta saatavia hyödykkeitä, kuten syötävät luonnonvarat ja maanviljelyn tuotteet, energia ja raaka-aineet.
- **Säätelypalvelut:** Ilmaston säätely, tulvien tasaus ja pohjaveden muodostuminen, veden puhdistus, eroosion säätely ja kasvien pölyttäminen.
- **Ylläpitopalvelut tai tukevat palvelut:** Ravinteiden sidonta ja kierto, veden kierto, vihreiden kasvien yhteyttäminen eli fotosynteesi, hiilen sidonta.
- **Kulttuuripalvelut:** Tiede, taide, koulutus, toimeentulo, henkinen ja fyysinen hyvinvointi.
- **Säilyttävät palvelut:** Geneettinen, lajistollinen ja elinympäristöllinen monimuotoisuus.

Ekosysteemipalvelut

- Jos ekosysteemipalveluille määriteltäisiin hinta, tiedettäisiin, milloin on halvempaa säilyttää ja käyttää luonnon palveluita kuin tuottaa niitä keinotekoisilla vaihtoehdoilla.
 - esimerkiksi vedenpuhdistus, tulvantorjunta ja ilmastonmuutoksen hillitseminen
 - v. 2008 Suomen kansallispuistot tuottivat 70 milj. €. Hyötyjinä luonto, retkeily- ja matkailuyritykset sekä ravintola- ja majoituspalvelujen tarjoajat.
 - Miksi Lapissa ei kehitetä lintumatkailua?

Ekosysteemipalvelut

- Taloudellisia luonnonsuojelukeinoja
 - haitallisten tukien lopettaminen (esim. turpeen poltto)
 - palvelut ja tuotteet vihreämmiksi sertifikaattien, standardien, ekomerkkien, verojen ja hinnoittelun avulla
 - luonnonsuojeluun ja ennallistamiseen kannattaa sijoittaa
 - vihreä infrastruktuuri
 - ekosysteemipalvelut huomioon lainsäädännössä, maankäytössä ja ympäristövaikutusten arvioinnissa

Luonnon monimuotoisuuden vuosi 2010

LUMO2010-teemavuosi

- Vuonna 2010 Luonnonsuojeluliitto nostaa luonnon monimuotoisuuden hallitusohjelmatasolle.
- Luonnonsuojeluliitto innostaa suomalaisia kokemaan lumoavan lähiluonnon.
- Muut viestintäteemat ovat ilmastonmuutos ja ekosysteemipalvelut.

LUMO2010

- 25.4. Suomen sosiaalifoorumin rahoitusseminaari
- 29. - 31.5. Maailma kylässä - luonnonsuojelukylä
- 9.6. Pienvedet ekologisinä yhteyksinä (Hyvinkää)
- 20.6. Luonnonkukkien päivä
- 11.7. Big Jump
- VII-VIII Suoennallistustempaus Partion kanssa Evolla (heinä-elokuu) ja metsäkummi Anna Puun konsertti...
- 25.9. Geodiversiteettipäivä
- XI/XII Lajiseminaari

LUMO2010

Kuukauden teemat

Tammikuu: **Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus**

Helmikuu: **Lähiluonto**

Maaliskuu: **Lintujen muutto**

Huhtikuu: **Vieraslajit**, oma piha ja puutarha (kevätseuranta)

Toukokuu: **Pienvedet** + vesi ja rannat (pienvesiseminaari)

Kesäkuu: **Perinnemaisema ja -biotoopit** (maisematakoita)

Heinäkuu: **Suot**, soiden ennallistaminen (suotempaus)

Elokuu: **Metsät ja ekologiset verkostot** (Anna Puu)

Syyskuu: **Geodiversiteetti** (geodiversiteettipäivä)

Lokakuu: **Ekosysteemipalvelut**, kv-bd (Nagoya)

Marraskuu: **Luontotyypit** + 3 tason monimuotoisuus

Joulukuu: **Lajit**, geneettinen monimuotoisuus (lajiseminaari)

Raita – Vuoden laji 2010

- Raita (*Salix caprea*) kuuluu pajukasveihin (*Salicaceae*).
- Suomessa on yli 20 luonnonvaraista pajulajia. Maailmassa noin 500.
- Esiintyy koko Suomessa, painottuu eteläiseen Suomeen.
- Vaaleanharmaa pystyraitainen kuori, paksut, soikeat, alta karvaiset lehdet.
- Kasvaa jopa 20 metriä korkeaksi monirunkoiseksi puuksi.
- Kasvupaikat: kangasmetsien kosteat painanteet, metsän ja suon väliset vyöhykkeet, ojanpenkat, rannat, tienpientareet ja niityt.
- Hyönteispölytteinen, lisääntyy myös versoista.

Raita – Vuoden laji 2010

- **Yksi tärkeimmistä puulajeistamme monimuotoisuuden kannalta.**
- Tärkeä ravinnonlähde pölyttäjähyönteisille, kuten mehiläisille ja talvehtiville päiväperhosille.
- Raitaa hyödyntää ravinnokseen meillä noin 190 suurperhoslajia.
- Lukuisat käävät, jäkälät ja sammalet elävät raidan rungolla.
- Esimerkiksi raidankeuhkojäkälä on hyvä vanhan metsän indikaattori.
- Lyhytikäisenä muodostaa nopeasti lahoppuuta kasvualustaksi hyönteisille ja kääville.

Kuvat ylhäältä alas: raidankeuhkojäkälä, raidankääpä, raidantuoksukääpä.

Luontohaastekilpailu

- LUMO2010-vuoden Luontohaastekilpailu on kohdistettu kaikille Suomen kunnille ja seurakunnille.
- Haastajina Suomen Latu, Suomen Partiolaiset ja Suomen luonnonsuojeluliitto.
- Vastatakseen haasteeseen kunnan tai seurakunnan tulee tehdä vuonna 2010 suojelupäätös yhdestä tai useammasta omistamastaan luontoalueesta.

Luontohaastekilpailu

- Palkittaviksi etsitään upeita, edustavia luontokohteita!
- Suojeltavat alueet voivat olla metsää, suota, vesiluontoa, pienvesiä, saaristoa, perinneympäristöä – tai yhdistelmä erilaisia luonnonalueita.
- Kilpailussa arvioidaan kohteiden merkitystä luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja virkistyskäytön kannalta.
- Suojeluun esitettävät alueet tulee suojella pysyvästi. Suojelu voidaan toteuttaa myös METSO-ohjelman rahoituksella.

Palkitseminen

- Kaikki osallistujat palkitaan kunniakirjalla ja omalla “ikkunalla” Retkiopas Suomen luontoon -foorumilla.
- Luontohaastekilpailun voittajien paikkakunnalla järjestetään palkitsemistilaisuus.
- Voittajat valitsevassa raadissa on mukana haastajatahojen lisäksi myös Kuntaliitto, Kirkkohallitus, ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.
- Kaksi sarjaa: kunnat ja seurakunnat.
- Kilpailuaika päättyy 31.12.2010 ja tulokset julkistetaan 31.1.2011.

LUMO2010

- **IBA valmistuu, atlaksen loppukiri**
- **BirdLife: kuikan ja kaakkurin vuosi**
- **Merimetso-ohjeiden valvominen**
- **Kevätmetsästys (allille 2500 lupaa, Ahvenanmaalla haahka-aloite)**
- **Metsähanheen palataan?**
- **SLL, BirdLife ja WWF tekevät yva-ohjetta tuulivoimaloille**
- **Kannonnoston kriteerit**
- **SLL & WWF: aloite ahman kaupan kiellosta**
- **Keskustelua suojelualueista (Pallas, Sallan laskettelurinne jne.)**

LUMO2010

Lue lisää

- www.sll.fi/lumo2010
- www.luontoliitto.fi/kevatseuranta
- Kuikka/kaakkuri: www.birdlife.fi
- www.ymparisto.fi

Luonnon monimuotoisuuden vuosi 2010

Lisätietoja:

- Hannele Ahponen, puh. 050 5289 055
- Tapani Veistola, puh. 0400 615 530

etunimi.sukunimi@sll.fi

www.sll.fi/lumo2010

